

ואולי יש לחלק דהתם שני הענינים הוא באותה ענין, לכן שנה קודם מה שמרובה, משא"כ כאן שבועות דנפיש מילי' הוא בענין המסכתא, לכן קודם כל גמר עם מה דזוטרן מילייהו שאינו מענין המסכתא, ואח"כ שנה מה דנפישן מילייהו שהוא מענינא דמסכתא זו.

דף ג' ע"ב

בגמ': קסבר רבי ישמעאל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו.

הנה ברמב"ן (שמות כ, ב) כתב דעשה דוחה ל"ת כיון דעשה גדול מהל"ת, כיון דעשה הוא ענין של אהבה ול"ת הוא ענין של יראה ע"ש היטב בדבריו, ובמפרשים תמהו עליו מדברי הגמ' ביבמות (ז' ע"א) דאיתא בגמ':

אטו עשה דוחה את ל"ת "לאו ל"ת חמור מיני" וקאתי עשה ודחי לי' מה לי חומרא זוטא מה לי חומרא רבה כו', הרי דהל"ת חמורה באמת ורק גזה"כ הוא דמ"מ עדל"ת.

★ ★

וכתב הגר"י ענגיל ז"ל בספר ציונים לתורה (כלל כ"ד) ענין נפלא בתירוץ דברי הרמב"ן.

דהנה ברש"י יבמות שם כתב דהך דל"ת חמור מעשה, הוא ממה שאנו רואין שיש מלקות על ל"ת ולא על עשה ע"ש, ולכאורה קשה דמאי ראי' מזה, דבשלמא אם הי' שייך מלקות גם בעשה ועכ"ז לא חייבה תורה מלקות הי' זה ראי', משא"כ אחרי היות כל ביטול עשה הוא רק בשוא"ת, וא"כ הרי יוכל להיות שפיר דגם מדריגת העשה הוא כמדריגת לאו ועוד עדיף מיני', ועכ"ז א"א להיות בו מלקות דהא בלאו גופי' נמי, כל שהוא לאו "שאיין בו מעשה" אין לוקין עליו.

ואין לומר דמזה גופא יש ראי' ג"כ דל"ת חמירא מעשה, ואה"נ דלאו שאין בו מעשה דאין לוקין עליו יש ראי' ג"כ מפטור המלקות שהוא קל טפי ומדריגתו למטה ממדריגת לאו שיש בו מעשה דלוקין עליו, דזה אינו, דדבר זה איננו הוראה כלל על מדריגת וחומר החטא, רק דענין העונש מלקות לא שייך רק על מעשה ויוכל להיות שפיר עביר' בלי מעשה שתהי' חמורה יותר בעצם ועכ"ז אין בה מלקות, דאין שייכות לעונש זה רק על עביר' במעשה.

אולם הרי הש"ס ביבמות שם קאי לפרש מאמר או אינו דברייתא דשם, דבגוף הברייתא שם נאמר משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד כו' ע"ש, הרי דקאי אדברי ר' ישמעאל, ור' ישמעאל הא ס"ל שבועות (דף ג' ע"ב) דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, וא"כ שוב שפיר אמר הש"ס דע"כ דל"ת חמורה מעשה מדלוקין על ל"ת ולא על עשה, דאין לומר דמה דאין לוקין על עשה איננו מפי קלותו רק מפאת שאין בו מעשה דלא שייך מלקות רק על מעשה, דזה אינו, דהא לר' ישמעאל גם לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, ושייך שפיר מלקות לדידי' גם על עבירה בלי מעשה, וא"כ ע"כ דגוף העשה קלה ומש"ה לית בה מלקות, וא"כ שפיר קאמר הש"ס, משא"כ לדידן דקיי"ל להלכה דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, א"כ שפיר י"ל כסברת הרמב"ן דעשה עדיפא מל"ת, והיינו טעמא דעדל"ת, ואי דאין מלקות על עשה, מזה אין ראי' כלל, דיי"ל דהוא מפאת דאין בו מעשה, ואין זה הוראה כלל על קלות העשה וכנ"ל עכ"ד. והוא ענין נפלא.

דף ד' ע"א

בגמ': מראות נגעים מאי מלקות איכא, בקוצץ בהרתו וכו'.

ובתוס' (ד"ה בקוצץ וכו') כתבו: הכא משמע דאין לוקין אלא על קציצת ד' מראות נגעים, וקשה דכפ' ר"א דמילה משמע דלקי אף על קציצת נגעים טהורים וכו' ע"ש תירוצם.

וכתב חכ"א בקובץ ברכת שלמה - כתר תורה (בנד"מ ע' 335 סי' ט')

מבואר מדבריהם דס"ל, דאם קוצץ ד' מראות שנטהרו, כגון שעמד בעיניו בזה ובזה או כהה דלוקה, אולם מדברי הרמב"ם פ"י מהל' טו"צ מבואר דנגעים טהורים אסור לקצוץ ומ"מ אינו לוקה כיון דלא אהני מעשיו, וכ"כ שם המל"מ.

אולם מש"כ התוס' דכפר"א דמילה משמע דלקי על קציצת נגעים טהורים, צ"ע, דהמעיינן שם יראה דשם לא מיירי כלל ממלקות רק שם מבואר דאסיר לקצוץ, וכן הרגיש הרש"ש.

ואולי יהי' מכאן ראי' לשיטת הסוברים, דל"ת שאין לוקין, עליו לא בעי בעידנא, וא"כ לפי מה דמסיק בגמ'